

- Робоча програма навчальної дисципліни «**Особливості виховної роботи з дітьми-сиротами**» для здобувачів вищої освіти галузі знань **01 Освіта/Педагогіка** спеціальності **012 Дошкільна освіта** освітньої програми **Дошкільна освіта**.

Розробник: Шикітка Галина Миколаївна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи.

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи.

протокол № 15 від « 27 » червня 2024 р.

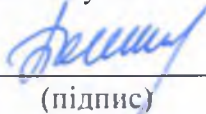
Завідувач кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи

_____
(підпис) / Оксана ПОВІДАЙЧИК /
(прізвище та ініціали)

Схвалено науково-методичною комісією факультету суспільних наук

протокол № 8 від « 27 » червня 2024 р.

Голова науково-методичної комісії факультету суспільних наук

_____
(підпис) /Олена ПОГАДИЧ/
(прізвище та ініціали)

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 120	4	
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 4	8	
	Лекції:	
	30	
	Практичні (семінарські):	
	30	
Форма підсумкового контролю: залік	Лабораторні:	
	-	-
	Самостійна робота:	
	60	

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «**Особливості виховної роботи з дітьми-сиротами**» є засвоєння здобувачами освіти знань про особливості організації, змісту і методик виховання дітей-сиріт з метою забезпечення належних умов для їх повноцінного розвитку у закладах дошкільної освіти.

Завдання навчальної дисципліни: оволодіння знаннями про особливості розвитку дітей-сиріт дошкільного віку, специфіку виховної роботи з ними в дошкільних закладах; формування у здобувачів вищої освіти професійних мотивів та цінностей педагогічної діяльності з дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування; оволодіння основними методиками і технологіями цієї діяльності в різних формах влаштування дітей, виховання яких відбувається поза родиною; оволодіння соціально-педагогічними технологіями роботи з конкретною дитиною, дитячою групою, сім'єю, фахівцями.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти компетентностей:

КЗ-1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

КЗ-6. Здатність до міжособистісної взаємодії.

КЗ-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

КЗ-8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

КЗ-9. Здійснення безпечної діяльності.

КС-15. Здатність до індивідуального і диференційованого розвитку дітей раннього і дошкільного віку з особливими освітніми потребами відповідно до їхніх можливостей.

КС-17. Здатність нести відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах праці.

КС-18. Здатність знаходити, опрацьовувати потрібну освітню інформацію та застосовувати її в роботі з дітьми, батьками.

КС-20. Здатність до самоосвіти, саморозвитку, до безперервності в освіті для постійного поглиблення загальноосвітньої та фахової підготовки, перетворення набуття освіти в процес, який триває впродовж усього життя людини.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «**Особливості виховної роботи з дітьми-сиротами**» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП):

ОК 12. Соціальна педагогіка

ОК 13. Теорія виховання

ОК 15. Інклюзивна освіта

ОК 19. Дитяча психологія

ОК 22. Сучасні заклади дошкільної освіти в Україні і за рубежом

ОК 24. Методика виховної роботи у закладах дошкільної освіти

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «**Дошкільна освіта**», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Розуміти і визначати педагогічні умови, закономірності, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби, що використовуються в роботі з дітьми від народження до навчання у школі; знаходити типові ознаки і	ПРН 1
--	-------

специфіку освітнього процесу і розвитку дітей раннього і дошкільного віку.	
Планувати освітній процес в закладах дошкільної освіти з урахуванням вікових, індивідуальних, етнічних особливостей і можливостей дітей раннього і дошкільного віку, дітей з особливими освітніми потребами та складати прогнози щодо його ефективності.	ПРН 7
Вміти складати індивідуальні програми розвитку для дітей з особливими освітніми потребами та необхідні для навчання документи; бути знайомим з універсальним дизайном в освіті та розумним пристосуванням	ПРН 8
Проектувати педагогічні заходи із залученням фахівців суміжних галузей, батьків, громадських діячів та ін. для реалізації завдань всебічного розвитку дітей.	ПРН 16
Розробляти індивідуальні програми соціалізації й адаптації дітей раннього і дошкільного віку різної етнічної приналежності.	ПРН 21

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «**Особливості виховної роботи з дітьми-сиротами**»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Вміти визначати педагогічні умови виховання дітей-сиріт, планувати зміст роботи, застосовувати традиційні і інноваційні форми виховання та технології педагогічної роботи з дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування в закладах дошкільної освіти, передбачати результати педагогічного впливу.	ПРН 1
Планувати, моделювати, конструювати, реалізувати освітній процес у ЗДО, де є діти-сироти та діти з особливими освітніми потребами, на основі врахування індивідуальних та вікових особливостей, специфіки розвитку дітей з особливими потребами. Створювати сприятливе здоров'язберезувальне освітнє середовище, дбати про фізичне, психічне та соціальне здоров'я дітей зазначених категорій. Добирати відповідно до особливостей розвитку кожної дитини необхідний методичний супровід та складати прогнози щодо його ефективності.	ПРН 7
Вміти складати індивідуальні програми розвитку для дітей-сиріт та дітей з особливими освітніми потребами. Створювати освітнє середовище, яке відповідає потребам всіх вихованців, враховуючи тих, хто має різні типи потреб та обмежень. Підвищувати загальний рівень розвитку таких дітей через індивідуальний підхід та універсальний дизайн.	ПРН 8
Вміти проектувати свою діяльність у закладах дошкільної освіти, де є дитина-сирота; проводити семінари, конференції, тренінги, які присвячені навчанню і вихованню дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування із залученням фахівців суміжних галузей, прийомних батьків, громадських діячів; проводити для прийомних батьків міні-заняття стосовно розвитку дитини, методів її навчання й виховання, консультації для прийомних батьків, здійснювати соціально-педагогічний супровід дитини-сироти.	ПРН 16
Створювати освітнє середовище, яке відповідає потребам всіх вихованців, враховуючи тих, хто має різні типи потреб та обмежень, застосовувати технології та інновації, щоб забезпечити кращі умови для навчання, адаптації та соціалізації дітей-сиріт та дітей позбавлених батьківського піклування. Ефективно працювати в полікультурному освітньому середовищі.	ПРН 21

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- доповіді-повідомлення;
- презентація результатів виконання завдань і досліджень;
- результати навчання через неформальну освіту;
- виконання індивідуального завдання;
- модульна контрольна робота;
- іспит.

Методи демонстрування результатів навчання з дисципліни:

- за джерелом інформації (словесні: розповідь, бесіда, лекція; наочні: ілюстрація, демонстрація; практичні: вправи, анкетування тощо);
- за логікою передачі і сприймання навчальної інформації (індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні);
- за ступенем самостійності мислення студентів при засвоєнні знань (репродуктивні, пошукові, дослідницькі) та ін.; під час практичних занять – методи інтерактивного навчання; під час самостійної роботи – індивідуальні навчально-дослідницькі завдання тощо.

Аудиторна, самостійна та індивідуальна робота здобувача забезпечується всіма навчально-методичними засобами, необхідними для вивчення навчальної дисципліни чи окремої теми: підручниками, навчальними та навчально-методичними посібниками, конспектами лекцій, науковою літературою та періодичними виданнями, дистанційною організацією навчання в системі Moodle, методичними рекомендаціями для самостійної роботи; тестовими завданнями для контролю та самоконтролю знань, умінь і навичок.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання:

Форми поточного контролю: індивідуальне опитування здобувачів вищої освіти на практичних заняттях, письмовий контроль, виконання практичних завдань, самостійна робота, доповідь, мультимедійна презентація. Оцінка певного поточного контролю за конкретним видом навчального заняття визначається як сума балів за окремі види навчальної роботи. Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за результатами поточного контролю протягом одного модуля – 50.

Форма модульного контролю: письмова контрольна робота. До модульного контрольного оцінювання допускаються всі здобувачі вищої освіти. Модульна контрольна робота складається з трьох завдань описово-аналітичного характеру. Перше і друге завдання модульної контрольної роботи передбачають діагностику рівня знань основних теоретичних положень змісту навчальної дисципліни. Залежно від обсягу, послідовності викладу і орієнтуванні у тематичному матеріалі, перше і друге завдання модульної контрольної роботи максимально можуть бути оцінені у 15 балів кожне. Третє завдання модульної контрольної роботи покликано виявити уміння та навички застосовувати комплекс теоретичних знань у практичній педагогічній діяльності і максимально може бути оцінене у 20 балів. Максимальна оцінка за модульну контрольну роботу – 50 балів.

Форма підсумкового семестрового контролю: залік в усній формі.

Результат підсумкового контролю визначається як середнє арифметичне значення двох модулів. Якщо студент погоджується з набраною кількістю балів, ця оцінка може бути виставлена у відомість. Якщо студент не отримав достатньої кількості балів (менше 35) або не погоджується з підсумковою оцінкою, то він складає залік в усній формі за переліком запитань.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота					Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T	T4	T5	50	100
10	10	10	10	10		

T1, T2 ... – теми

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота				Модульна контрольна робота	Сума
T6	T7	T8	T9	50	100
12	12	12	14		

T6, T7 ... – теми

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні заняття	8	30	7	30
Письмове тестування при тематичному оцінюванні	2	10	2	10
Виконання індивідуального завдання	2	10	2	10
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом	13	100	12	100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

40-50 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, правильно вирішує тестові завдання.

30-39 балів – студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації. Тести вирішує правильно.

20-29 балів – студент відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою. При вирішенні тестових завдань допускає незначні помилки.

10-19 балів – студент не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань, вирішує тести з помилками. 1-9 балів – не в змозі викласти зміст питань, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, вирішує завдання, які потребують однослівної

відповіді. 0 – студент не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Підсумковим семестровим контролем з дисципліни «Ігрові технології у початковій освіті» є залік, який проводиться в усній формі.

Відповідно до «Положення про порядок та методiku проведення семестрових (курсoвих) екзаменів і заліків в Ужгородському національному університеті» (затверджено Наказом Ректора ДВНЗ «УжНУ» № 698/01-17 від 08.05.2015 р.), знання здобувачів оцінюються як з теоретичної, так і з

практичної підготовки за такими критеріями:

оцінку «зараховано» (90-100 балів, А) заслуговує здобувач, який:

- всебічно і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом;
  - вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях;
  - засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою;
  - засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває;
  - вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію;
- самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи.

оцінку «зараховано» (82-89 балів, В) – заслуговує здобувач, який:

- повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях;
- має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування;
- під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправив, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

оцінку «зараховано» (74-81 бал, С) заслуговує здобувач, який:

- в цілому навчальну програму засвоїв, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок;
- вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність;
- опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

оцінку «зараховано» (64-73 бали, D) – заслуговує здобувач, який:

- знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії;
- виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок;
- ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою;
- допускає на заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

оцінку «зараховано» (60-63 бали, E) – заслуговує здобувач, який:

- володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

оцінка «незараховано» (35-59 балів, FX) – виставляється здобувачу, який:

виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

оцінка «незараховано» (35 балів, F) – виставляється здобувачу, який:

- володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім;
- допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою;
- не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Академічна доброчесність: Політика щодо академічної доброчесності учасників освітнього процесу формується на основі дотримання принципів академічної доброчесності з урахуванням норм «Положення про академічну доброчесність в ДВНЗ «Ужгородський національний університет» (затверджене вченою радою університету від 23.02.2017 р., протокол № 3).

Правила перезарахування кредитів у випадку мобільності: Політика щодо перезарахування кредитів ЄКТС у випадку мобільності формується з урахуванням норм «Положення про порядок визнання (перезарахування) кредитів ЄКТС для учасників програм академічної мобільності у Державному вищому навчальному закладі «Ужгородський національний університет» (затверджене вченою радою університету від 30.05.2019 р., протокол № 6).

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1.

Тема 1. Історичні корені та сучасний стан сирітства в Україні

Науковий інтерес вітчизняних дослідників до проблеми сирітства. Поява богаділень – благодійних закритих закладів для догляду сиріт за часів середньовіччя. Античні та західноєвропейські ідеї навчання і виховання дітей-сиріт у школах при церквах та монастирях. Індивідуальні та громадські форми опіки у феодальний період. Київська Русь – піклування про знедолених дітей. Вплив російсько-української війни на збільшення кількості сиріт в Україні: причини, наслідки та можливі рішення.

Тема 2. Детермінанти сирітства

Соціальне сирітство: обґрунтування причин виникнення та існування в українському суспільстві. Основні причини виникнення явища соціального сирітства. Чинники дитячої бездоглядності першого, другого, третього, четвертого порядків.

Тема 3. Система опіки дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування: вітчизняний та зарубіжний досвід

Система органів соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Дитячі будинки сімейного типу і прийомні сім'ї – нові в Україні форми державної опіки дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування. Будинки дитини - дитячий заклад для утримання та виховання дітей віком від 1 місяця до 3 років, від яких відмовилися батьки. Сімейні форми влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Тема 4. Соціально-правовий захист дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування в Україні

Законодавство про дітей-сиріт. Центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді України. Конвенція ООН про права дитини. Правові, організаційні, соціальні засади та гарантії державної підтримки дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Державна система опіки дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування: структура, мета, основні завдання та особливості діяльності на сучасному етапі.

Тема 5. Особливості становлення та розвитку особистості дітей-сиріт

Психолого-педагогічна характеристика дітей, виховання яких відбувається поза родиною. Стан і розвиток інтелектуальної сфери дітей у соціальних установах. Проблеми емоційно-вольового розвитку дітей-сиріт. Особливості спілкування дітей-сиріт з дорослими та однолітками. Агресивність сиріт і її причини.

Модуль 2.

Тема 6. Проблеми соціалізації та адаптації дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування

Соціалізація як процес становлення соціальних відносин. Проблеми входження дитини-сироти в систему соціальних відносин. Соціальна адаптація дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Тема 7. Технології та методики соціально-педагогічної роботи з дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування

Зміст соціально-педагогічної роботи. Соціально-психологічні особливості розвитку дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Проблеми соціалізації та адаптації дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Шляхи вирішення зазначених проблем у діяльності корекційного педагога.

Тема 8. Психокорекційна робота з дітьми-сиротами

Вікові особливості розвитку дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Поведінка в конфліктних ситуаціях. Емоційні проблеми дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Материнська деривація. Образ «Я» у дітей, що виховуються поза родиною.

Тема 9. Професійно-особистісна компетентність соціального та корекційного педагога у роботі з дітьми-сиротами

Професійні та особистісні якості. Компетенції та компетентності. Характеристики соціальних працівників, які працюють з дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування. Уміння соціального працівника, закладені в професійному стандарті фахівця. Особливості професійної діяльності соціальних працівників у закладах для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування. Ролі соціальних працівників у закладах для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.. Створення соціально-педагогічного проєкту.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин 120					
	Форма навчання: денна					
	Усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота	
8-й семестр						
Модуль 1						
Тема 1. Історичні корені та сучасний стан сирітства в Україні.	14	4	4			6
Тема 2. Детермінанти сирітства.	10	2	2			6
Тема 3. Система опіки дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування: вітчизняний та зарубіжний досвід.	16	4	4			8
Тема 4. Основні засади державної політики щодо соціально-правового захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування в Україні.	10	2	2			6
Тема 5. Особливості становлення та розвитку особистості дітей-сиріт.	16	4	4			8
Модульна контрольна робота						
Разом за модуль						
	66	16	16			34
Модуль 2						
Тема 6. Проблеми соціалізації та адаптації дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.	12	2	4			6
Тема 7. Технології та методики соціально-педагогічної роботи з дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування.	16	4	4			8
Тема 8. Психокорекційна робота з дітьми-сиротами.	14	4	4			6
Тема 9. Професійно-особистісна компетентність соціального та корекційного педагога у роботі з дітьми-сиротами.	10	2	2			6
Модульна контрольна робота						
Разом за модуль						
	54	14	14			26
Разом за семестр						
	120	30	30			60

6.3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Історичні корені та сучасний стан сирітства в Україні.	4
2.	Детермінанти сирітства.	2
3.	Система опіки дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.	4
4.	Основні засади державної політики щодо соціально-правового захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування	2

	в Україні.	
5.	Особливості становлення та розвитку особистості дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.	4
6.	Проблеми соціалізації та адаптації дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.	4
7.	Технології та методики соціально-педагогічної роботи з дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування.	4
8.	Психокорекційна робота з дітьми-сиротами.	4
9.	Професійно-особистісна компетентність соціального та корекційного педагога у роботі з дітьми-сиротами.	2
	Разом	30

6.4. Самостійна робота

Самостійна робота здобувача вищої освіти передбачає опрацювання навчального матеріалу лекційних занять, підготовку до практичних (семінарських) занять, а також самостійне опрацювання додаткового навчального матеріалу до окремих модулів або тем у вільний від аудиторних занять час, виконання домашнього завдання за темами:

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Історичні корені та сучасний стан сирітства в Україні	6
2.	Детермінанти сирітства	6
3.	Система опіки дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування	8
4.	Основні засади державної політики щодо соціально-правового захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування в Україні	6
5.	Особливості становлення та розвитку особистості дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування	8
6.	Проблеми соціалізації та адаптації дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування	6
7.	Технології та методики соціально-педагогічної роботи з дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування	8
8.	Психо-корекційна робота з дітьми-сиротами	6
9.	Професійно-особистісна компетентність соціального та корекційного педагога у роботі з дітьми-сиротами	6
	Разом	60

6.5. Індивідуальні завдання

- Складіть перелік соціальних інститутів, які займаються питаннями дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування у Закарпатській області.
- Підготуйте реферат на одну з тем:
  - Сирітство: стан проблеми від прадавніх часів до сучасності.
  - Психологічні причини виникнення сирітства.
  - Специфіка сирітства в сучасній Україні – виключна особливість української дійсності.
- На основі вивчення літератури або бесід з працівниками дитячих будинків проаналізуйте специфічні умови, що відрізняють діяльність педагога дитячого будинку від діяльності його колег в умовах освітньої установи для дітей із сім'ї.
- Порівняйте сучасні форми влаштування дітей, які залишилися без піклування батьків:

усиновлення, опіка, дитячий будинок, прийомна сім'я, патронатна сім'я, дитяче селище, дитячий будинок. Критерії для порівняння виробить самостійно.

6. Укладіть довідник основних документів про соціальний захист, опіку і підтримку дітей-сиріт.

7. На основі аналізу найважливіших державних документів виділіть основні напрями державної політики щодо дітей-сиріт та дітей, які залишилися без піклування батьків, категорії дітей, які підлягають сімейному влаштуванню тощо.

8. Зобразіть схему соціалізації дітей-сиріт у вигляді презентації.

9. Підберіть тренінги, ігрові ситуації, що сприятимуть успішній соціалізації дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

10. Визначте перелік професійних вимог до педагога дитячого будинку, його умінь. Доведіть актуальність названих вимог.

11. Підготуйте реферативне повідомлення про видатних діячів системи громадського піклування дітей-сиріт (М. Монтессорі, А. Макаренко або інші за вибором здобувачів вищої освіти).

12. Розробіть основні заходи соціальної профілактики прояву девіантної поведінки у дітей-сиріт.

13. Керуючись наявними знаннями з вікової психології, практичними навичками взаємодії з дітьми-сиротами під час волонтерської діяльності, складіть порівняльну таблицю щодо основних відмінностей психічного розвитку дітей-сиріт та дітей, які виховуються в сім'ї, за такими критеріями:

- віковий період;
- характерні особливості;
- діти, які виховуються у звичайних умовах;
- діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування.

14. Дослідити вплив російсько-української війни на збільшення кількості сиріт в Україні.

15. Проаналізувати наслідки для соціальної сфери збільшення кількості сиріт в Україні.

16. Запропонувати можливі рішення та заходи для покращення ситуації та підтримки дітей-сиріт в Україні.

7РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Гордієнко Н. М. Освітні заклади інтернатного типу у дискурсі соціології : монографія. Запоріжжя : вид-во Хортицької національної академії, 2018. 392 с.

2. Гурова Л. Н. Соціально-педагогічна робота з дітьми-сиротами та дітьми, які залишилися без батьківського піклування в навчально-реабілітаційному центрі : кваліфікаційна робота магістра спеціальності 231 "Соціальна робота: соціальна педагогіка" / наук. керівник Н. В. Заверико. Запоріжжя : ЗНУ, 2020. 101 с.

3. Державна доповідь про становище дітей в Україні «Реалізація конвенції ООН про права дитини в Україні: досягнення, проблеми, перспективи» (за період 2009-2016 рр.) / за ред. Р. С. Колбаса, О. М. Балакірева, Т. В. Бондар, З. П. Кияниця, Л. С. Солодухіна, С. М. Ільчук. Київ, 2016. URL :

http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/21247/1/T_Zhuravel_DERZHDOP_KSPSR_IL.pdf

4. Лик Х. В. Соціальне сирітство в контексті сучасних міграційних процесів в Україні: дис. канд. соц. наук: 22.00.04. Львів, 2018. 235 с

5. Кияниця З. П. Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми : посіб. у 2-х ч. / З. П. Кияниця, Ж. В. Петрочко. К. : ОБНОВА КОМПАНІ, 2017. Ч. I. Сучасні орієнтири та ключові технології. 256 с.

6. Усиновлення і протидія сирітству в Україні під час війни. Звіт за результатами соціологічного дослідження за листопад 2022–квітень 2023. 158 с.

[URL:https://drive.google.com/file/d/1_B0Mr8Omcj5B2Sja2CN5J2qRweDyR21Z/view](https://drive.google.com/file/d/1_B0Mr8Omcj5B2Sja2CN5J2qRweDyR21Z/view)

7. Соціальна профілактика сирітства : матеріали науково-практичного семінару (м. Київ, 20 бер. 2018 р.). Київ, 2018. 95 с.

Допоміжна література

1. Бордіян Я. І. Прийомні сім'ї та дитячі будинки сімейного типу як альтернативна форма влаштування дітей: державно-управлінський аспект. Ефективність державного управління, (30), 2013. 255-261
2. Дар'я Скрипник. Названо кількість дітей в Україні, які залишилися без батьків. Дзеркало тижня | Mirror Weekly. URL: <https://zn.ua/ukr/UKRAINE/stalo-vidomo-skilki-di...>
3. Клименко О. Ю. Інституціоналізація соціального захисту дітей у кризових ситуаціях в українському суспільстві : монографія. Харків : ХДАК, 2015. 400 с.
4. Життєтворчий потенціал соціальної і життєвої практики : наук.-метод. посіб. / Н. М. Гордієнко та ін. Запоріжжя : вид-во Хортицької національної академії, 2018. 472 с.
5. Клименко О. Ю. Особливості інституціоналізації соціального захисту дітей у кризових ситуаціях в сучасному українському суспільстві : дис. ... доктора соц. наук : 22.00.04 / Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Харків, 2016. 418 с.
6. Кубіцький С.О. Соціальні послуги вразливим категоріям населення: теорія, практика, інновації: монографія. К.: Видавництво «Міленіум», 2016. 484 с.
7. Кучманіч І. Вплив тренінгу на адаптацію дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, у прийомних сім'ях. МНУ ім. В.О.Сухомлинського. URL: http://mdu.edu.ua/wp-content/uploads/files/23_23.pdf
8. Лугова В. М. Соціальне сирітство в Україні як соціально-психологічна і правова проблема. Соціально-правові аспекти захисту прав дітей: матер. наук.-практ. конфер. (м. Харків, 26 трав. 2022 р.): тези допов. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2022. С. 56-61
9. Манохіна І. В. Соціально-педагогічна робота з дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування / І. В. Манохіна . Дніпропетровськ., 2012
10. Методи та технології роботи соціального педагога [Текст]: навч. посіб. / авт.-уклад.: С.П. Архипова [та ін.]. К.: Вид. дім «Слово», 2011. 496 с.
11. Москалюк, В.Ю. (2013). Дитячий будинок сімейного типу як форма влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування (цивільноправовий аспект). (Дис. канд. юрид. наук). Національний університет внутрішніх справ, Харків, 2013.
12. Соціальне сирітство в Україні: Експертна оцінка та аналіз існуючої в Україні системи утримання та виховання дітей, позбавлених батьківського піклування / Л. С. Волинець, Н. М. Комарова, М. Тур; [та ін.]; гол. ред.: В. Т. Биковський. Київ : Укр. ін-т соціальних досліджень, 2015.
13. Удовенко, Ю.М. Вплив несприятливих умов соціалізації на психічний розвиток дитини. (Дис. канд. психол. наук). Київ, 2017

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Закон України «Про Освіту» №2145-IV від 05.09.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
2. Закон України «Про дошкільну освіту» від 06.06.2024. №3788-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20#Text>
3. Закон України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2342-15#Text>
4. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. : із змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
5. Конвенція про права дитини : документ 995_021, чинний, поточна редакція – редакція від 20.11.2014, підстава – 995_160. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021 (дата звернення : 05.02.2017).
6. Про затвердження Положення про дитячі будинки і загальноосвітні школи-інтернати для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1629-12#Text>"class="hсрhp-link"><https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1629-12#Text>

7. Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування : Закон України від 13.01.2005 р. № 2342-IV : станом на 3 серп. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2342-15#Text>" class="hcrph-link"><https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2342-15#Text> (дата звернення: 24.01.2024

8. Про охорону дитинства : Закон України 2402-III, чинний, поточна редакція від 25.07.2018, підстава 2443-VIII. URL : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2402-14>

9. Про затвердження положення про дитячий будинок сімейного типу : Постанова Кабінету Міністрів України (документ 564-2002-п, поточна редакція від 09.08.2016, підстава 458-2016-п). URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/564-2002-%D0%>

10. Про затвердження Положення про загальноосвітню школу-інтернат та загальноосвітню санаторну школу-інтернат : Наказ 437 Міністерства освіти і науки України 12.06.2003 № 363. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0525-03> (дата звернення : 12.11.2018).

11. Про затвердження Положення про прийомну сім'ю : Постанова Кабінету Міністрів України (документ 565-2002-п, поточна редакція від 09.08.2016, підстава 458-2016-п). URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/565-2002-%D0%BF> (дата звернення : 10.10.2018).

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 20___/ 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток _____).

(потрібно підкреслити)

протокол №___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище
ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___/ 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток _____).

(потрібно підкреслити)

протокол №___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище
ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___/ 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток _____).

(потрібно підкреслити)

протокол №___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___/ 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток _____).

(потрібно підкреслити)

протокол №___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

